

Шкарлатюк К.І.

к. психол. н., доцент кафедри
медичної психології та психодіагностики
СНУ ім. Л.Українки

ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОГО Й ОСОБИСТІСНОГО СТАНОВЛЕННЯ МЕДИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Особистісне зростання студентів виступає важливою передумовою професійного становлення особистості, що, ґрунтуючись на психологічній та особистісній зрілості майбутніх фахівців, зумовлює виникнення такої необхідної складової особистості фахівця як професійна ідентифікація, що є невід'ємним компонентом професійної самосвідомості особистості, основними характеристиками якої є прийняття провідних професійних ролей, цінностей та норм, сформовані мотиваційні структури, що спонукають особистість до ефективної практичної діяльності. Несформована професійна ідентифікація навіть при високому рівні теоретичних знань та відпрацьованих практичних умінь не дає змоги фахівцеві впевнено почувати себе у процесі виконання професійних обов'язків, актуалізує механізми психологічного захисту, а отже, й перешкоджає ефективній професійній самореалізації.

Рефлексія та саморегулювання особистісних і професійних якостей медичного психолога скерована на успішність професійної адаптації, кінцевою метою якої є професійна ідентифікація фахівця. Професійна адаптація передбачає, насамперед, вироблення та вдосконалення професійно значущих особистісних якостей, стереотипів поведінки; засвоєння основних професійних ролей, форм спілкування, необхідних для успішного виконання майбутньої професійної діяльності; формування професійної рефлексії та професійної самосвідомості.

Соціально-психологічну основу професійного становлення медичного психолога складає формування і розвиток відповідної сфери мотивацій і потреб. Це означає, що такі необхідні моральні якості, як співпереживання і милосердя, повинні стати внутрішнім духовним змістом, моральним кредо

людини, що проявляється в усіх її вчинках і повсякденній поведінці. Формування таких потреб — справа складна і тривала, вимагає такту, вміння, терпіння і індивідуального підходу. Саме тому важливим аспектом вибору медичної професії є професійна орієнтація, дослідження психологічних якостей особистості, спрямованості і мотиваційної сфери, знайомство з професією «зсередини» (стажування старшокласників в якості помічників медичного персоналу, проходження практики студентами).

Визначаючи перелік особистісних якостей медичного психолога, найбільш важливими для ефективної професійної діяльності слід вважати:

- високий рівень особистої відповідальності;
- повага, терпимість, безоціночне ставлення до клієнтів, незалежно від співпадання його морально-етичних норм та поведінки із загальноприйнятими та прийнятними для самого лікаря;
- щира зацікавленість особистістю клієнта і причинами, що призвели до певного захворювання;
- інтуїція, що ґрунтується на знаннях та життєвому і професійному досвіді, уміння прогнозувати події;
- прагнення до самопізнання, саморозвитку;
- тактовність, вихованість;
- уміння зберігати лікарську таємницю;
- допитливість;
- ініціативність, цілеспрямованість, наполегливість;

Звісно, наданий перелік не абсолютний за своїм змістом, до нього увійшли лише ті здібності, які є вкрай важливими в роботі медичного психолога. Однак, досвід свідчить, що за відсутності вказаних здібностей не лише страждає рівень надання допомоги клієнтові, а й у самого фахівця починають формуватися психологічні проблеми, пов'язані з усвідомленням неповної відповідності чи неспроможності працювати. Багато молодих фахівців, не усвідомлюючи до кінця небезпеки появи таких небажаних проявів, нехтують необхідністю саморозвитку, самовдосконалення, додаткового навчання, проходження курсів

власної психотерапії. Це викликає значну кількість нарікань клієнтів, які не отримали належної допомоги, та формує негативну суспільну думку.

Абсолютними протипоказаннями до роботи медичним психологом є:

- психічна та емоційна неврівноваженість;
- агресивність;
- замкнутість;
- нерішучість;
- низький інтелектуальний рівень;
- відсутність інтересу до роботи з людьми, поваги до них, байдужість, небажання і невміння зрозуміти та прийняти іншу людину;
- прагнення у роботі застосовувати традиційні схеми лікування, нездатність знаходити індивідуальні прийоми;
- недостатній фаховий рівень.

Для психологів застосування традиційної схеми допомоги абсолютно непридатне. Знання основних прийомів та методів надання допомоги, володіння необхідними методиками і техніками як обов'язковою складовою фахової діяльності є лише тим арсеналом, з якого психолог повинен створити індивідуальний набір для кожного конкретного клієнта на кожен окремий сеанс.

Професійна некомпетентність психолога може призвести до руйнівних наслідків для життя і здоров'я особистості. Недостатнє володіння психотерапевтичними та психокорекційними методами і методиками не лише не дають відчуття полегшення психологічного стану особистості, а й провокують формування психічних розладів, що потребують у майбутньому тривалого лікування.

Таким чином, вимоги до фаховості медичних психологів є дуже високими, і тому кожен, хто хоче присвятити своє життя такій діяльності, може і повинен намагатися досягти якомога вищого рівня знань та умінь і, працюючи, постійно вдосконалювати і підвищувати його.